

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.321/2018/6. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Hovancsek Zsolt (cím) ügyvéd által képviselt felperes neve (cím) felperesnek dr. Waldmann Gábor ügyvéd ügyintézése mellett eljáró Kolozsvári & Waldmann Ügyvédi Iroda (cím) által képviselt alperes neve (cím) alperessel szemben szerződés érvénytelenségének megállapítása és járulékok iránti perében az Egri Törvényszék 18.P.20.493/2015/37. sorszámú ítélete ellen a felperes által 39. és az alperes által 40. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Megállapítja, hogy a felperesi fellebbezéssel felmerült illeték az állam terhéen marad, és úgy határoz, hogy a felek a másodfokú eljárással felmerült költségeiket maguk kötelesek viselni.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A felperes a **gazdasági társaságtól** kívánt megvásárolni egy Fiat (I.) Stilo Kat 2004-Stilo 1.4 Active típusú személygépjárművet, amelynek vételárát részben kölcsönből kívánta biztosítani. A kölcsön nyújtása érdekében 2006. március 28. napján keltezett Finanszírozási Kérelem I. és II. megnevezésű okiratot nyújtott be az alpereshez. A Finanszírozási kérelem II. megjelölésű okiratban az általa folyósítani kért kölcsön összegét 2 848 000 forintban jelölte meg, azt 120, havi 34 776 forintos törlesztőrészletben vállalta kérelmében megfizetni azzal, hogy a teljes visszafizetendő összeg 4 137 120 forint. Ezen adatok mellett a finanszírozási kérelemben a THM mértékét 9,03%-ban, míg az induló ügyleti kamat mértékét 8,10 %-ban jelölték meg. A kérelem kifejezetten svájci frank alapú hitel nyújtására irányult, abban rögzítették a mértékadó árfolyamot is.

A felperes felkereste az alperes e-i irodáját a szerződés megkötése érdekében, ahol az alperes képviselőjében K. R. és K. E. voltak jelen, az ügylet során K. E. járt el.

A felperes a szerződés aláírását megelőzően a kölcsönszerződés egyedi részét átolvasta, az Üzletszabályzatot is áttekintette.

A felek 2006. március 29.-én keltezett Hitellelvel megjelöléssel HIT 1126106 számú deviza alapú lakossági fogyasztási kölcsönszerződést kötöttek, mely szerint az alperes 2 848 000 forint összegű, svájci frank devizanemben nyilvántartott kölcsönt folyósított a felperes javára.

A szerződés részét alkotó „HIT1126106 számú Megállapodás a finanszírozási feltételekről” című okirat 2. pontja szerint a szerződés a mértékadó devizaneme svájci frank, a kölcsönbe vevő által

választott kamatváltozás II. (árfolyamváltozás) elszámolási mód: a normál deviza alapú finanszírozás (normál deviza konstrukció). A felperes a kölcsön visszafizetését 120 hónapon át havi 34 776 forint összegben vállalta, az összes törlesztő részletet 4 173 120 forintban határozták meg. A szerződésben THM mértéke 7,37%-ban került feltüntetésre. A szerződés az induló ügyleti kamat százalékos mértékét nem tartalmazza.

Az egyedi hitelszerződés 5. pontjának tartalma szerint a felek által aláírt egyedi hitelszerződésben nem szabályozott kérdéseket a szerződés elválaszthatatlan részét képező Üzletszabályzat Gépj. HIT/2005.06.01. Tandem tartalmazza. A felperes az egyedi kölcsönszerződés aláírásával kijelentette, hogy az Üzletszabályzatban foglaltakat megismerte, megértette és azokat az egyedi hitelszerződés aláírásával magára nézve kötelezőnek ismeri el, aláírásával elismerte, hogy az Üzletszabályzatot átvette.

A felek által kötött szerződés részét alkotó Üzletszabályzat I.7. pontja definiálta a normál deviza konstrukciót, e szerint a kölcsönbe vevő a Kamatváltozás II.-t a kölcsönbe adó hirdetménye szerinti gyakorisággal köteles megfizetni.

Az Üzletszabályzat I.17. pontja meghatározta a mértékadó devizanemet, az I.18.c. pontja a mértékadó kamatlábat.

Az Üzletszabályzat I.24.b. pontja szerint a Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás) a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az ott írt képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet. A képlet: $\text{Kamatváltozás II.} = \text{fizetési kötelezettség} * ((\text{fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam} / \text{mértékadó árfolyam}) - 1)$.

Az Üzletszabályzat III.4. pont tartalma szerint az alperes a folyósított kölcsön összege után jogosult kamatot felszámítani, ezen pontban meghatározásra került a kamatszámítás módját tartalmazó képlet a kölcsön folyósításának időpontjára vonatkozóan.

Az Üzletszabályzat IV.6. pontjának tartalma szerint az esedékessé vált törlesztő részletekre jutó Kamatváltozás II.-t a hitelező utólag - a hirdetményben közzétett gyakorisággal - terheli ki, amennyiben a még ki nem terhelt valamennyi Kamatváltozás II. összege legalább a hirdetményben meghatározott mértéket eléri.

A szerződés megszűnésekor a hitelező a ki nem terhelt valamennyi Kamatváltozás II.-t kiterheli, illetve jóváírja.

Az Üzletszabályzat I.22. pontjának tartalma a rendkívüli árfolyamesemény fogalmát az alábbiak szerint határozza meg „Rendkívüli árfolyameseménynek minősül, ha az árfolyam legalább 150%-kal magasabb, mint a mértékadó árfolyam.” Mértékadó árfolyamnak tekinthető a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejöttének napján. (Üzletszabályzat I.23. pont).

Az Üzletszabályzat XI.3. pontja szerint a hitelező rendkívüli árfolyamesemény bekövetkezése esetén jogosult az esedékessé vált törlesztő részletekre jutó Kamatváltozás II.-t a rendkívüli árfolyamesemény bekövetkeztét követően a kölcsönszerződés futamidejének lejártát megelőzően is kiterhelni.

Az Üzletszabályzat V.6. pont értelmében ha a kölcsönszerződésben megjelölt mértékadó devizanem nem magyar forint (HUF), a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a kölcsönbe vevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke euró esetében a mindenkor intervenció sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az euró keresztárfolyamának változása.

Az Üzletszabályzat III.9. pont értelmében „Amennyiben a kölcsönbe vevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni.” A VI.1. pontjának tartalma szerint „A kölcsönbe vevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot, vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, valamint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.”

A szerződéssel egyidejűleg a felperes, mint eladó, továbbá az alperes, mint vevő a finanszírozott gépjárműre adásvételi szerződést kötöttek, melynek 5. pontja szerint a szerződés hatályba lépésének időpontja az azt megelőző nap, amikor a felperessel szemben olyan tartalmú bírósági határozatot hoznak, amelynek alapján a felperessel szemben végrehajtási eljárás kezdeményezhető.

E mellett a felek 2006. április 11.-én opciós szerződést is kötöttek a gépjárműre, melynek alapján az alperes vételi jogát gyakorolhatja, amennyiben a felperes a kölcsönszerződésben foglalt kötelezettségének nem tesz eleget. Egyidejűleg az alperes javára alapított vételi jog biztosítására elidegenítési és terhelési tilalmat kötöttek ki.

A felek a kölcsönszerződést a felperes kezdeményezésére módosították, azonban a szerződést továbbra is svájci frank alapú kölcsönszerződésként tartották fenn, rögzítették hogy a szerződés visszaállítására a szerződésmódosítás hatályba lépésének napján érvényes, a szerződés devizanemének megfelelő deviza vételi árfolyamon kerül sor.

A felek 2012. február 13. napján a kölcsönszerződésből bármilyen jogcímen keletkezett, a hitelezőt megillető követelések biztosítására 2 060 033 forint és járulékai erejéig jelzálogjogot alapítottak a **..R-..0** forgalmi rendszámú gépjárműre. A felperes, mint zálogkötelezett hozzájárult, hogy a jelzálogjog a Magyar Országos Közjegyzői Kamara által vezetett zálogjogi nyilvántartásba a gépjárműre zálogjog kerüljön bejegyzésre.

A felperes a szerződésből eredő kötelezettségének nem tett eleget, emiatt az alperes a kölcsönszerződést 2012. augusztus 30. napjával felmondta.

A felperes módosított keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy a felek között 2006. március 29. napján aláírt HIT112606 számú Megállapodás a finanszírozási feltételekről 2. pontjában és az Üzletszabályzat I.24.b. pontjában rögzített CHF alapú kikötés a régi Ptk. 209. § (1) (4) és (5) bekezdései és a 209/A. § (2) bekezdésébe ütközés miatt tisztességtelen, melynek okán a járulékos szerződéseivel együtt (opciós szerződés, jelzálogszerződés) egészében érvénytelen. A szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményként kérte a szerződés határozathozatalig terjedő időre való hatályossá nyilvánítását, és annak megállapítását, hogy az elszámolást követően az alperes által követelt 2 416 321 forinttal szemben a felperest terhelő fizetési kötelezettség 990 241 forint.

A felperes másodlagosan kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az egyedi kölcsönszerződés a járulékos szerződéseivel együtt (opciós szerződés, jelzálogszerződés) a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján semmis, mert a szerződés nem tartalmazza a kamatot, valamint ennek éves százalékban kifejezett értékét. Az 1959. évi IV. tv. (rég Ptk.) 232. § (3) bekezdése, valamint 301. § és a 2014. évi XL. tv. (elszámolási tv.) 37. § (1) bekezdés alapján a bíróság nyilvánítsa érvényessé a szerződést és a keresethez mellékelt táblázatos kimutatásban foglalt levezetés szerint állapítsa meg,

hogy a felperes tartozása az alperes felé az alperes által követelt 2 416 321 forinttal szemben 990 241 forint.

A felperes kérte továbbá, hogy a bíróság kötelezze az alperest a felperes által megvásárolt Fiat Stilo 1.4 Active típusú **alvázsám** alvázszerű gépkocsi törzskönyvének birtokba adására a felperes javára.

Kérte továbbá, hogy a bíróság a régi Ptk. 5. § (3) bekezdés tartalma alapján pótolja az alperesnek az opciós jog törléséhez való hozzájáruló jognyilatkozatát és az alperest perköltség fizetésében marasztalja.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felek által 2006. március 29.-én megkötött HIT1126106 számú lakossági fogyasztási kölcsönszerződés érvénytelen.

A szerződés érvénytelenségét a kölcsönszerződés megkötéséig visszaható hatállyal kiküszöbölte, megállapította, hogy a kölcsönszerződés része a következő kikötés: Az induló ügyleti kamat éves százalékos mértéke 8,18%. Elrendelte az alperes hozzájáruló jognyilatkozatának pótlását ahhoz, hogy a **alvázsám** alvázszerű, **..R--0** forgalmi rendszámú Fiat Stilo típusú gépkocsi tekintetében az alperes javára a gépjármű nyilvántartásba bejegyzett opciós jog törlésre kerüljön és kötelezte az alperest, hogy gépkocsi törzskönyvének kiadására. A felperes keresetét ezt meghaladóan elutasította.

Megállapította, hogy az állam által előlegezett 59 419 forint illetéket az állam viseli, és kötelezte az alperest, hogy az adóhatóság felhívására fizessen meg az államnak 36 000 forint előlegezett eljárási illetéket. Akként rendelkezett, hogy a felek a perrel felmerült további költségeiket maguk viseljék.

A felperes elsődleges hivatkozása körében figyelemmel volt arra, hogy a szerződésnek nem kell kifejezetten tartalmazni a tájékoztatásra vonatkozó kitélt és szó szerinti felhívást. Amennyiben kockázatfeltárási nyilatkozat a lakossági fogyasztási kölcsönszerződés megkötése során nem készül, úgy ebben az esetben sem lehet következtetni az árfolyamkockázatnak a fogyasztóra való telepítéséről szóló kikötések érvénytelenségére, ha a szerződés az ügylet deviza alapú jellegét, illetőleg abból fakadóan az árfolyamváltozással összefüggésben fennálló gazdasági következményeket, továbbá az adós fizetési kötelezettségét egyértelműen tartalmazza.

A Kúria 2/2014. PJE 1. pontjának felhívásával megállapította, hogy a felperes kellő mértékű tájékoztatást kapott az ügylet kockázatos jellegéről, illetőleg az árfolyamváltozásnak a törlesztő részletekre gyakorolt hatásáról. A szerződéskötést megelőzően a felperes tisztában volt azzal, hogy deviza alapú kölcsönszerződést köt, az egyedi kölcsönszerződést a szerződés aláírását megelőzően elolvasta, az üzletszabályzatot is áttekintette. Az Üzletszabályzat V.6. pont tartalmának relációjában a szerződés további rendelkezése egyértelműen tájékoztatást ad arról, hogy az ügyletet érintő árfolyamkockázat valóban fennáll, az abból származó többletterhek kizárólag a felperest terhelik. E körben utalt az Üzletszabályzat I.24.b., I.7., I.17., a I.18.c., I.21, I.22, XI.3., XI.2.c. pontjaira is. Arra a következtetésre jutott, hogy a szerződés grammatikai megfogalmazása is egyértelmű, világos, az árfolyamváltozással összefüggésben fennálló többlet fizetési kötelezettség bármely mértékű korlátozottságára a szerződés alapján nem lehet következtetni. Az Üzletszabályzat V.6. pontjának tartalmából megállapítható, hogy az intervenció sáv kizárólag az euró alapú kölcsönszerződés esetében kaphat jelentőséget. E mellett az I. 22. pontban rögzített rendkívüli árfolyamesemény jelenségéből is következtethető, hogy az ügyletet érintő árfolyamváltozás okán az árfolyam akár korlátlan mértékű megemelkedésével is számolni lehet, melyből fakadóan a megnövekedett adósságszolgálati teher megfizetésére kizárólag a felperes köteles.

A kihallgatott tanúk vallomásának értékelésével arra a meggyőződésre jutott, hogy a felperes nem tudta bizonyítani azon állítását, hogy az alperes képviselőjében eljáró ügyintézők akként

tájékoztatták volna, hogy a havonkénti törlesztő részletek csupán havi 1 000-2 000 forint mértékben változhatnak.

Megállapította, hogy a szerződés nem tartalmazza az induló ügyleti kamatot éves százalékos mértékben. Mivel a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja egyértelműen úgy rendelkezik, hogy a kamatot százalékos mértékben kell tartalmaznia a szerződésnek, ebből következően a kamat nominális feltüntetése elégtelen az érvénytelenségi ok kiküszöböléséhez.

A Ptk. 237. § (2) bekezdése, és az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 5. pontja szerint a szerződés érvényessé nyilvánításáról rendelkezett. E körben figyelembe vette, hogy a felek által kötött szerződés tartalmából (Üzletszabályzat IV.4. pont, Üzletszabályzat I.18.c. pont) kétséget kizáróan megállapítható, hogy a felek kamat fizetési kötelezettséget határoztak meg a felperes terhére. Az alperes szerződésben szereplő képlet alkalmazásával elkészített számítása alapján megállapította, hogy az induló ügyleti kamat mértéke a nyújtott kölcsön összege, továbbá a fennálló tőketartozás, a kamat törlesztés, továbbá a kölcsön folyósításától számított napok számának figyelembe vételével 8,18%-ban állapítható meg. Kiemelte, hogy a felperes jogi képviselője útján az alperes kiegészített számszaki levezetésre vonatkozó nyilatkozattételt érdemben nem vitatta, akként nyilatkozott, hogy annak számszaki helyességét nem ellenőrizte.

Kiemelte, hogy az induló ügyleti kamat százalékos mértékének feltüntetése pusztán alaki hiányossága a szerződésnek, a százalékos mérték pótlása nem teszi súlyosabbá a felperes kötelezettségét, a felek eredetileg fennálló szerződéskötési akaratát nem egészíti ki, illetőleg azt nem módosítja.

Megalapozottnak ítélte a felperes által a törzskönyv kiadása iránti előterjesztett keresetet és az opciós jog törléséhez szükséges alperesi hozzájáruló jognyilatkozat pótlása iránti keresetet.

Megállapította, hogy az alperes javára létesített opciós jog 2011. április 10. napján letelt. Az Üzletszabályzat helyes értelmezése alapján az alperes az opciós jog leteltét követően a törzskönyv kiadására köteles, mivel annak értelmezéséből az következik, hogy a törzskönyv alperes általi birtokba vétele illetéket a felperes részéről a törzskönyvnek az alperes részére való birtokba adási kötelezettsége konjuktív módon áll fenn az opciós jog létesítésével és annak a gépjármű nyilvántartásba való bejegyzésével. A szerződés egyedi része, valamint az Üzletszabályzat konkrétan meghatározza, hogy mely további szerződéseket lehet a kölcsönszerződésből fakadó követelés biztosítékának tekinteni, a törzskönyv birtokban tartása az opciós joggal konjuktív kapcsolatban került meghatározásra, önálló biztosítékként nem került rögzítésre.

Megállapította továbbá, hogy az opciós jog törlésének feltételei fennállnak a Ptk. 5. § (3) bekezdés alapján. Az alperes opciós jognak a gépjármű nyilvántartásból való törléséhez jogszabály által megkívánt hozzájáruló nyilatkozata szükséges. (236/2011. (XII.28.) Korm. rendelet 19. melléklet V. fejezet 10. pont), annak kiadását az alperes megtagadta, az a felperes tulajdonosi jogainak sérelmével jár, azaz a felperes különös méltánylást érdemlő magánérdeke sérült.

A felek pernyertességét és pervesztességét azonos mértékűnek tekintette, ezért akként rendelkezett, hogy a felek a perrel felmerült további költségeiket maguk viselik. Rendelkezése szerint a szerződés érvénytelenségének megállapítása, továbbá az érvénytelenség jogkövetkezményei körében előterjesztett kereset alapján feljegyzett illetéket a felperes személyes költségmentesség folytán az állam viseli, a törzskönyv kiadása, valamint az opciós jog törlése iránti jognyilatkozat pótlása iránti kereset tekintetében a bíróság kötelezte az alperest a feljegyzett 36 000 forint kereseti illeték megfizetésére az állam javára.

A felperes fellebbezésében elsődlegesen kérte az elsőfokú bíróság ítéletének részben - az árfolyamkockázatról való megfelelő tájékoztatás elmulasztása miatti elsődleges és az ügyleti kamat feltüntetésének hiánya miatti másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában - történő megváltoztatását és ezen kereseti kérelmek tekintetében a felperes keresetének megfelelő döntés meghozatalát, másodlagosan ugyanezen kereseti kérelmek tekintetében az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte. Kérte továbbá az alperes perköltségben való marasztalását.

Állította, hogy az elsőfokú bíróság ítélete a feltárt tényállásból okszerűtlen, jogellenes és iratellenes következtetéseket tartalmaz. Utalt arra, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja szerint a jogalkotó a kölcsönszerződés megkötésekor nem az ügyleti kamat képlettel vagy egyéb módon történő kiszámíthatóságát írja elő, hanem az ügyleti kamat éves százalékos értékének kifejezett feltüntetését. A perbeli szerződésben a THM szerződésben rögzített értéke alacsonyabb, mint az alperes által megjelölt és az elsőfokú bíróság által az érvényessé nyilvánítás körében alkalmazott ügyleti kamat mértéke, amely fogalmilag kizárt az Üzletszabályzat 1.26. pontja alapján is, erre vonatkozó indoklást az ítélet nem tartalmaz. Az ítélet szerinti érvényessé nyilvánítással az elsőfokú bíróság lényegében a felek szerződési akaratát pótolta. Az érvényessé vagy hatályossá nyilvánításnak más számítási metodikát kellett volna követnie, annak a Ptk. 232. §-ának (3) bekezdésében, illetőleg 301. §-ában meghatározott diszpozitív szabályok szerint lehetett helye. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete sérti a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 8/b) pontját is. Állította, hogy e körben szakértő kirendelése szükséges.

Hivatkozása szerint a devizaalapú szerződéseket jellemző árfolyamkockázat fogalmával, annak veszélyeivel nem volt tisztában. Sérelmezte, hogy az alperes által írásban adott tájékoztatás sehol sem említette, hogy a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül akár a többszörösére emelkedhet, felső határ nélkül.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tanúvallomásokat nem megfelelően értékelte, a tanúvallomások alapján megállapítható, hogy a tájékoztatás nem felelt meg a Kúria 2/2014. PJÉ határozatában előírt kritériumoknak. A tanúvallomásokra tekintettel az alperesi tájékoztatást abban az esetben sem lehetett volna megfelelőnek tekinteni, ha az írásos tájékoztatás eleget tett volna a Kúria 2/2014. PJÉ határozatában rögzítetteknek.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatásával kérte a felperes törzskönyv kiadására irányuló keresetének elutasítását.

Továbbra is hivatkozott arra, hogy mind a HIT/2006.05.31., mind a HITGd/2009.08.01. számú üzletszabályzat értelmében a hitelező csak abban az esetben köteles a gépjármű törzskönyvét, illetve az elidegenítési és terhelési tilalom törléséhez szükséges jognyilatkozatokat kiadni, ha a kölcsönbevevő valamennyi fizetési kötelezettségét teljesítette, melyből következően a gépjármű törzskönyvének birtokban tartása az opciós szerződéstől, adásvételi szerződéstől független biztosíték. Ezt támasztja alá az üzletszabályzat II.1.e), valamint VI.2. pontja is. Állította, hogy ezen atipikus biztosíték kikötése mindkét szerződő félnek célszerűbb és kedvezőbb volt, mint például az ingó zálogjog alapítása a gépjárműre. Ez gyors és költséghatékony ügyintézkést tett lehetővé. Hivatkozott arra, hogy e körben a bírói gyakorlat nem egységes, és álláspontja alátámasztására különböző más eljárásokban született eseti döntésekre hivatkozott.

Utalt arra, hogy a felek 2012. február 13. napján jelzálogszerződést kötöttek, melyben a fizetési kötelezettség megfizetésének biztosítására a gépjárműre ingó jelzálogjogot alapítottak, ezt azonban az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatalakor nem vette figyelembe. Amennyiben a törzskönyv a felperes részére kiadásra kerülne, az gátolná a zálogjogosultat kielégítési jogának gyakorlásában.

Az alperes a felperesi fellebbezésre előterjesztett fellebbezési ellenkérelmében a felperes által támadott körben az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Utalt arra, hogy az üzletszabályzat V.6. pontja egyértelműen tájékoztatást ad arról, hogy az ügyfelet érintő árfolyamkockázat valóban fennáll és az abból származó teher felperest terheli. A kockázat korlátlanóságára utal az üzletszabályzatban meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma. A megfelelő tájékoztatás megtörténtét a tanúk vallomása is alátámasztja.

Figyelemmel arra, hogy a felek az ügyleti kamatban megállapodtak, csak ennek induló százalékos mértéke nem lett feltüntetve, nem volt akadálya a szerződés érvényessé nyilvánításának, hiszen ez a felperes kötelezettségén nem változtatott. Az adós visszafizetési kötelezettségét nem befolyásolja ugyanis, hogy az induló ügyleti kamat nominális vagy százalékos formában került meghatározásra. Álláspontja szerint a felperes alaptalanul hivatkozik arra, hogy a szerződés egészen érvénytelen a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján, a százalékos mérték feltüntetésének hiánya pusztán alaki hiányossága a szerződésnek. Az ügyleti kamat számítására vonatkozó táblázatot csatolta, annak tartalma alapján az ügyleti kamat mértéke megállapítható volt. Kérte a felperes perköltségben való marasztalását.

A fellebbezések nem alaposak.

Az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére irányuló felperesi fellebbezés kapcsán az ítéletábra rögzíti, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást helytállóan állapította meg, abból helyes jogi következtetésekre jutott, megalapozatlan, okszerűtlen, illetőleg jogellenes következtetést nem tartalmaz, az nem iratellenes, a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján annak hatályon kívül helyezése indokolatlan.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének a felperes elsődleges, az árfolyam-kockázatról való tájékoztatás elégtelenségére alapítottan a devizaalapú elszámolás tisztességtelenségének megállapítására alapított kereseti kérelme tekintetében az elsőfokú bíróság által az ítéletben kifejtettekkel mindenben egyetértett. A felperes fellebbezésére tekintettel rögzíti ugyanakkor az alábbiakat.

Amennyiben a kölcsönbeadó külön kockázatfeltáró nyilatkozatot nem alkalmaz, a kölcsönszerződés rendelkezései, az ahhoz tartozó üzletszabályzat, illetőleg egyéb okiratok és a szerződéskötés során elhangzott tájékoztatás vizsgálatával kell azt megítélni, hogy az alperes a szerződéskötés során az elvárt tartalmú tájékoztatást megadta-e. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a „Megállapodás finanszírozási feltételekről” megjelölésű okiratban meghatározott pénzügyi feltételek, illetőleg az Üzletszabályzat V.6. pontja alapján az átlagosan körültekintő, figyelmes fogyasztó számára érzékelhető volt, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázatot tartalmaz, melynek viselésére ő köteles. Az Üzletszabályzat emellett további, az árfolyam-kockázatra utaló rendelkezéseket is tartalmaz, annak I.7., I.8., I.17., I.21., I.22., I.23., I.24.b) és c), IV.6. pontjaiban. Az üzletszabályzat I.24.b) pontja elsődlegesen kamatváltozás II-t jelölt ugyan meg, de az utána következő zárójeles magyarázatból a rendelkezés átolvasása után az átlagos fogyasztó számára is egyértelmű, hogy az ténylegesen árfolyamváltozásra vonatkozik, a zárójeles definíció alapján a felperes a Ptk. 207. §-a alapján is a rendelkezést kizárólag árfolyamváltozásra vonatkozóan értelmezhetette. Ezen rendelkezésből, illetőleg az üzletszabályzat IV.6. pontjából egyértelműen megállapítható, hogy az adósnak a mértékadó árfolyam és a fizetés esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyamváltozás függvényében az árfolyamváltozást meg kell fizetnie.

Az üzletszabályzat I.22. pontja rendkívüli árfolyameseményként definiálja az árfolyam 150 %-os emelkedését, mely mértékből önmagában is egy átlagos fogyasztó számára az is megállapítható,

hogy az árfolyam akár szélsőséges mértékben is változhat, a kockázat viselésének felső határa nincs. Az ekként meghatározott rendkívüli árfolyamesemény a finanszírozási kérelemben rögzített 165,69 forint/svájci frank árfolyam esetében 413,975 forint/svájci frank árfolyamot feltételez. A szerződésben foglaltak szerint a felek az ezt el nem érő árfolyam-növekedést még rendkívülinek sem értékelték.

Jelen perben a Pp. 164. § (1) bekezdése, valamint a 2/2014. PJE határozat rendelkezése szerint az alperesnek kellett bizonyítania, hogy az árfolyamkockázat tekintetében az elvárt tartalmú tájékoztatást a felperes részére megadta, az alperes ezen bizonyítási kötelezettségének az egyedi kölcsönszerződés és az üzletszabályzat, mint okirati bizonyítékok útján eleget tett: ezek az árfolyamkockázat vonatkozásában megfelelő tájékoztatást tartalmaztak. A 2/2014. PJE határozat rendelkezései szerint erre tekintettel a felperesnek kellett volna bizonyítania a perben, hogy a szerződés megkötése során az alperes képviselőjében eljáró személytől az írásba foglalttól ellentétes tartalmú tájékoztatást kapott.

Az elsőfokú bíróság a perben beszerzett bizonyítékokat, így a kihallgatott tanúk vallomását a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően értékelve jutott azon következtetésre, hogy a felperes a perben ezt megfelelően nem bizonyította. A felperes által fellebbezésben hivatkozott **N. Á.** nem az alperes, hanem a **gazdasági társaság**, a gépjármű szállítójának cégvezetője volt, a **gazdasági társaság** az alperessel nem állt finanszírozási szerződésben, azaz **N. Á.** az alperes képviselőjének nem tekinthető, az általa adott tájékoztatás ekként nem az alperestől származó tájékoztatás. A tanú maga is elismerte, hogy ő maga hitelügyintézkést nem végzett, az ügyfeleket, így a felperest is csak elkísérte az alperes egyébként helyileg elkülönült irodájába. A felperessel megkötött szerződésre konkrétan ő maga sem emlékezett, általánosságban említette, hogy autókereskedőként elmondhatta az ügyfélnek, hogy a törlesztőrészletben 1 000-2 000 forintos változás lehet.

N. Á. tanú ugyan valóban állította azt is, hogy az alperesi irodában is ez hangzott el, azonban vallomásának értékelése során figyelembe kellett venni, hogy előadása e körben rendkívül ellentmondásos volt. Először akként nyilatkozott, hogy nem emlékszik arra, a felperes szerződéskötésénél az alperesi irodában jelen volt-e és arra sem, hogy a felperes hogyan tárgyalt az alperesi ügyintézővel. Állította, hogy nem volt jelen a szerződéskötésnél, az ottani ügyintézés rendjéről nem tud nyilatkozni (Egri Törvényszék 18.P.20.493/2015/24. sorszám alatti jegyzőkönyv 8. oldal). Ezt követően mégis határozottan állította, hogy az irodában a felperes szerződése körében is a fenti, korlátozott kockázatra vonatkozó tájékoztatás hangzott el.

Habár a konkrét ügyletre az alperesi irodában eljáró **K. R.** nem emlékezett, azonban általánosságban akként nyilatkozott, hogy a feladatuk részét képezte a devizaalapú kölcsönszerződés tulajdonságainak feltárása az ügyfelek felé, így arról történő tájékoztatás is, hogy az árfolyamváltozás kihat a törlesztőrészletre és a törlesztőrészlet módosulhat is. Kifejezetten az üzletszabályzat V.6. pontját nem ismertették külön az ügyféllel és nem tájékoztatták arról sem az ügyfelet, hogy a törlesztőrészlet korlátlanul megemelkedhet, a változás mértékének nincs felső határa. Köztudatban volt egyébként, hogy a svájci frank alapú kölcsön esetében az árfolyam-ingadozás miatt változik a törlesztőrészlet. Elismerte, hogy az általános vélekedés az volt, hogy a törlesztőrészlet nem fogja elérni a forint alapú kölcsön törlesztőrészletét és ezzel ellentétes információt nem adtak. **K. E.** tanú, aki a felperes szerződésének megkötése során ténylegesen eljár, a konkrét ügyintézésre szintén nem emlékezett, azonban állította, hogy elmondta az árfolyamkockázat lényegét. **N. Á.**-al való szembesítése során akként nyilatkozott, nem emlékszik arra, hogy azt a tájékoztatást adta volna, hogy stabil a szerződés, kicsi a mozgás, az árfolyam 1 000-2 000 forintnál nagyobb mértékben ne változna.

A felperesnek a 2/2014. PJE határozat III. pontja értelmében kifejezetten azt kellett volna bizonyítania, hogy a pénzügyi intézménytől vagy képviselőjétől kapott tájékoztatás alapján alappal

gondolhatta úgy, hogy az általa viselendő árfolyamkockázat nem valós, annak nincs reális valószínűsége vagy az bizonyos mértékben korlátozott. Bizonyítania kellett volna tehát, hogy az alperes képviselőjétől, **K. E-től**, esetlegesen **K. R-től** olyan tájékoztatást kapott, hogy az árfolyam lényegében nem fog változni, annak változása 1 000-2 000 forint lehet bármely irányban. A perben ugyanakkor a felperes előadását alátámasztó nyilatkozatot csupán **N. Á.** tett, aki nem tekinthető alperes képviselőjének, mint szállító a szerződésben résztvevő felektől elkülönült harmadik személy, az általa adott esetleges tájékoztatás ezért az alperes terhére nem vehető figyelembe. Az alperes képviselői **K. R.**, illetőleg **K. E.** pedig ilyen tájékoztatást felidézni nem tudtak, annak megtörténtét nem támasztották alá. Figyelemmel arra, hogy **N. Á.** tanúvallomása a fentiek szerint ellentmondásos, nem megállapítható az sem, hogy az alperesi irodában a szerződés megkötésekor egyáltalán jelen lett volna, a szerződés megkötését figyelemmel kísérte volna, ezért kizárólag az ő tanúvallomása alapján nem állapítható meg, hogy az alperes képviselőjében eljáró személyektől ténylegesen a felperes által hivatkozott tartalmú tájékoztatás elhangzott volna. Megjegyzi az ítéletábra, hogy maga a felperes sem tudta pontosan megjelölni, hogy ezen tájékoztatás **K. E-től** vagy **N. Á.-tól** származott (Egri Törvényszék 18.P.20.493/2015/37. szám alatti jegyzőkönyv 3. oldal negyedik bekezdés utolsó mondat). **K. R.** tanú által előadottak csupán annyit jelentenek, hogy nem tájékoztatták az ügyfeleket arról, hogy a törlesztőrészlet korlátlanul megemelkedhet. Ilyen tartalmú tájékoztatást ugyanakkor annak megfelelő átolvasása alapján maga az üzletszabályzat tartalmaz, annak szóbeli megismétlése nem volt szükséges.

Helytállóan foglalt tehát az elsőfokú bíróság állást akként ítéletében, hogy a felperes e jogcímre alapított keresete nem megalapozott.

Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a kölcsönszerződésben az ügyleti kamat százalékos mértéke feltüntetésre nem került, a szerződés ezért a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjába ütközés miatt érvénytelen. Egyetértett ugyanakkor az ítéletábra azzal, hogy a 6/2013. PJE 4. pontjában, valamint a Legfelső Bíróság 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 5. pontjában foglaltakra tekintettel a szerződés érvényessé nyilvánításának volt helye.

Az ítéletábra az alperes perbeli védekezésével kapcsolatban rögzíti ugyanakkor, hogy az elszámolás kizárólag az árfolyamrész és egyoldalú szerződésmódosítás tekintetében történt meg az elszámolási törvény rendelkezései szerint, a szerződés konvalidálódása is csupán ezen két szerződési rendelkezés tekintetében állapítható meg.

A szerződésben a felek kétséget kizáróan megállapodtak abban, hogy a kölcsön összege után a felperes kamat megfizetésére is köteles, ezt alátámasztja az üzletszabályzat IV/4. pontja, mely kifejezetten rögzíti, hogy a hitelező jogosult a folyósított kölcsön összege után kamatot felszámítani, rögzíti a kamatszámítás képletét is. Az egyedi kölcsönszerződés, jelen esetben a „Megállapodás a finanszírozási feltételekről” megjelölést viselő okirat tartalmazza a kölcsön összegét és az összes megfizetendő törlesztőrészlet összegét is, mely utóbbi a kölcsön összegénél magasabb. Az üzletszabályzat I.16. pontja alapján abszolút számmal az egyedi kölcsönszerződésből a kikötött ügyleti kamat mértéke megállapítható, különös tekintettel arra, hogy a „Finanszírozási kérelem II.” megjelölésű okirat szerint jelen szerződésben hitelminősítési díj felszámításra nem került. A szerződés ezen adataiból a kamat éves százalékos mértéke is kiszámítható. A felek tehát szerződésükben az ügyleti kamat mértékében a felperes által megfizetendő havi törlesztőrészletek összegének, illetőleg az összes visszafizetendő törlesztőrészletnek a meghatározásával nominális összegben ténylegesen megállapodtak, csupán az ügyleti kamat százalékos mértékének feltüntetése maradt el. A felperes által szerződés szerint fizetendő ügyleti kamat összege az üzletszabályzat I.16. pontja alapján abszolút számmal megállapítható az összes törlesztőrészlet összegéből a kölcsön összegének kivonásával, a felek akarati konszenzusa tehát ilyen összegű ügyleti kamat megfizetésére kiterjed. A bíróság a szerződés érvényessé nyilvánítása során csupán ezen abszolút

számmal kikötött ügyleti kamat más formában, százalékos mértékben való feltüntetését pótolta, a szerződésben egyébként tehát szereplő szerződési feltételt fejezte ki más formában, mely nem jelenti a szerződés tartalmának módosítását.

Az alperes a perben 20/A/9. sorszám alatt részletes levezetést és számítást csatolt, melyben a szerződésben szereplő adatokból, így a kölcsön összegéből, a szerződésben meghatározott törlesztőrészlet összegéből és az összes visszafizetendő kamat összegéből a szerződés részét képező üzletszabályzat IV.4. pontjában meghatározott, ekként a felek szerződésének részét képező egyenlet felhasználásával, illetőleg az üzletszabályzat I.16. pontjának matematikai képletben való felírásával kiszámította és levezette az induló ügyleti kamat mértékét 8,18 %-ban. Nem vitathatóan ezen összeg magasabb a felek szerződésében rögzített THM értéknél, azonban ebből nem következik szükségszerűen, hogy az ügyleti kamat értéke nem megfelelő.

A kölcsönszerződés megkötését megelőzően készített, a szerződés részét nem képező, de a perben bizonyítékként értékelendő „Finanszírozási kérelem II.” ugyanezen kölcsönösszeg, ugyanezen futamidő és ugyanezen havi törlesztőrészlet és összes visszafizetendő törlesztőrészlet összegének feltüntetése mellett az ügyleti kamat százalékos mértékét 8,1 %-ban, míg a THM mértékét 9,03 %-ban tüntette fel. Az ezt követő napon kiállított, a kölcsönszerződés részét képező „Megállapodás a finanszírozási feltételekről” okiratban ugyanezen kölcsönösszeg, futamidő, havi törlesztőrészlet és összes megfizetendő törlesztőrészlet összeg mellett ugyanakkor a THM mértéke 7,37 %-ban került feltüntetésre, melyből megállapítható, hogy a felek szerződésében feltüntetett THM mértéke nem megfelelő, az valószínűsíthetően elírást tartalmaz. Erre tekintettel az ügyleti kamat százalékos mértékének meghatározása során ezen érték irányadónak nem tekinthető. (A THM esetleges téves feltüntetése ugyanakkor nem eredményezi a kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja szerinti érvénytelenségét, önmagában ugyanis az a tény, hogy a kölcsönszerződésben a THM nem valós adatot tartalmaz, a szerződés semmisségét nem eredményezi (Kúria Gfv.VII.30.068/2017/8.))

Az ítéltábla megítélése szerint a perben rendelkezésre álló bizonyítékok, így az alperes által csatolt részletes levezetés, a Finanszírozási kérelem II. megjelölésű okiratban foglaltak alapján a szerződésben kikötött ügyleti kamat százalékos mértéke matematikai módszerrel egyértelműen meghatározható volt. Az induló ügyleti kamat 8,18 %-os mértékét alátámasztja továbbá az elszámolási törvényen alapuló törvényi elszámolás is, mely a felperes által sem vitatottan induló kamatlábként 8,18 %-ot határozott meg. Az alperes által csatolt számítást a jogi képviselővel eljáró felperes érdemben vitássá tenni - a THM-re utaláson túl - nem tudta. Kifejezetten állította, hogy a perben szakértő bevezetése nem indokolt, hiszen az érvényessé nyilvánítást más elvek mentén kell megejteni. Az ítéltábla megítélése szerint e körben további bizonyítás lefolytatására, így szakértő kirendelése indokolatlan. Utal arra is az ítéltábla, hogy a Pp. 235. § (1) bekezdésére tekintettel a felperes az elsőfokú eljárás során kifejezetten ellenzett bizonyítási indítványt a fellebbezésében nem terjeszthet elő.

Az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bíróság döntésében foglaltakkal a törzskönyv kiadása tekintetében is.

Az üzletszabályzat VI.1. pontja kifejezetten akként rendelkezik, hogy a kölcsönbevevő köteles a vételi jogot vagy jelzálogjogot és annak biztosítására elidegenítési és terhelési tilalmat a gépjármű törzskönyvébe bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg a hatóság. Az itt írt „ennek megfelelő” kitételből kétséget kizáróan megállapítható, hogy az alperes a vételi jog jogosultjaként tarthat igényt a gépjármű törzskönyvére, a vételi jog megszűnését követően annak kiadására köteles.

Nem vitathatóan a szerződési szabadság elvéből levezethetően a feleknek joguk lett volna a törzskönyv birtoklására vonatkozóan az opciós szerződéstől független, atipikus biztosítékra vonatkozó szerződést kötni, ezen rendelkezésüknek azonban a kölcsönszerződés, üzletszabályzat

rendelkezéseiből egyértelműen, értelmezést nem igénylően levezethetőnek kellene lennie. Ilyen rendelkezést azonban sem az egyedi kölcsönszerződés, sem az üzletszabályzat nem tartalmaz. Figyelemmel a Ptk. 205. § (1) és (5) bekezdésében írtakra, annak nem volt jelentősége, hogy az alperes a szerződést milyen tartalommal kívánta megfogalmazni, hiszen ezen szándéka a szerződési rendelkezésből a fogyasztó számára nem volt felismerhető.

Az alperes által fellebbezésében hivatkozott üzletszabályzat II.1.e) pontja csupán annyit tartalmaz, hogy a kölcsön folyósításának feltétele, hogy a biztosíték nyújtására vonatkozó szerződés a felek között írásban érvényesen létrejöjjön, az üzletszabályzat VI.2. pontja szerint pedig a kölcsönbevevő kötelezettséget vállalt arra, hogy a gépjárművet mindaddig nem veszi át a szállítótól, amíg a hatósági nyilvántartásban, a gépjármű forgalmi engedélyében és törzskönyvében a hitelező javára vételi jog vagy jelzálogjog, valamint annak biztosítására elidegenítési és terhelési tilalom bejegyzésre nem kerül. Ezen rendelkezésekből sem állapítható meg ugyanakkor, hogy a felek az opciós szerződéstől függetlenül, a kölcsönszerződés önálló biztosítékként kötötték volna ki a gépjármű törzskönyvének hitelező birtokába adását. Azok kizárólag arra irányulnak, hogy a vételi jog tartama alatt, arra tekintettel biztosítsák, hogy a hitelező a törzskönyvet birtokba vehesse és birtokában tarthassa, azonban nem tartalmaznak olyan rendelkezést, amely arra utalna, hogy ezen jogosultság a hitelezőt a vételi jog lejártá után is megilletné. Az üzletszabályzat és az opciós szerződés rendelkezéseinek együttes értelmezésével is csak az állapítható meg, hogy a törzskönyv az opciós jog kikényszerítése érdekében került az alperes birtokába, azokat a Ptk. 207. § (1) bekezdés szerint értelmezve a felperes is kizárólag ekként érthette. Amennyiben az alperes szerződéses akarata arra irányult, hogy a törzskönyv birtokban tartására kölcsönszerződés biztosítékként, mint atipikus biztosítékként legyen jogosult, ezt a szerződésben egyértelműen és kétséget kizáróan kellett volna rögzítenie. Az alperes által több szerződés megkötése céljából előre elkészített opciós szerződés nyomtatvány rendelkezéseiből, illetőleg a szintén általa készített üzletszabályzat rendelkezéseiből ez nem levezethető, így a szerződés értelmezésénél a Ptk. 207. § (5) bekezdésére figyelemmel nem jöhet szóba.

Önmagában az, hogy az üzletszabályzat valamely rendelkezése esetlegesen indokolatlan, vagy azt az alperes több, időben egymást követő üzletszabályzatba is változatlanul átvittette, a szerződés értelmezése körében jelentőséggel nem bír. Annak sem volt jelentősége, hogy az alperest milyen cél vezette az opciós szerződés megkötése során, a kölcsönszerződés biztosítására rendelkezésre álló lehetőségek közül miért az opciós szerződés megkötését, illetőleg a törzskönyv birtokban tartásának ezen módját választotta.

Ahogy az elsőfokú bíróság is helytállóan megállapította, az alperes javára létesített opciós jog 2011. április 10. napján letelt, ezt követően az alperes köteles lett volna a gépjármű törzskönyvét a felperes részére megküldeni.

A felek ezt követően 2012. február 13. napján valóban jelzálogszerződést kötöttek a kölcsönszerződéssel érintett gépjárműre 2 060 033 forint és járulékaik erejéig a kölcsönszerződésből eredő, a kölcsönbevevőt jogosulttal szemben terhelő valamennyi fizetési kötelezettség megfizetésének biztosítására. Ezen szerződésben azonban a törzskönyv birtokban tartására vonatkozóan rendelkezést nem tettek, a szerződésben az alperest nem jogosították föl a törzskönyv birtokban tartására.

Az ingót terhelő jelzálogjog alapításához a Ptk. 262. § (2) bekezdése szerint a zálogszerződés közjegyzői okiratba foglalása és a jelzálogjognak a Magyar Országos Közjegyzői Kamaránál vezetett nyilvántartásba való bejegyzése szükséges, nem feltétele sem a jelzálogjog létrejöttének, sem érvényesítésének a törzskönyv birtokban tartása. Erre irányuló szerződéses rendelkezés

hiányában az alperes önmagában a jogérvényesítés megkönnyítése érdekében a törzskönyv birtokban tartására nem jogosult.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletében foglalt döntéssel és annak jogi indokaival is egyetértett, az indoklást csupán pontosította a fentiek szerint, az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta. Annyiban helyesbíti az elsőfokú bíróság indokolását, hogy az opciós jog törlése érdekében nem a Ptk. 5. § (3) bekezdése, hanem a 295. §-a alapján kellett pótolni az alperes jognyilatkozatát, mert arra nem jogszabály, hanem a szerződés kötelezte.

Sem a felperes, sem az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért az ítéletábra a Pp. 81. § (1) bekezdés utolsó mondata szerint akként döntött, hogy a másodfokú eljárással felmerült költségeik a felek maguk kötelesek viselni.

A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illeték a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam terhén marad.

Debrecen, 2018. június 20.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Gárdosi Judit s.k. előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

-kiadó-